

הלכות תעניות פרק ג' - תמלול

סיכום השיעור

סיכום פון שיעור – הלכות תעניות פרק ג'

הקדמה: דער קשר צווישן תעניות גשמים, ראש השנה, און סוכות

מסכת תענית איז נישט א זייטיגע זאך, נאר א המשך פון ראש השנה. דער יסוד איז פון די פסוקים אין פרשת עקב: „ארץ אשר עיני ה' אלקיך בה מראשית השנה ועד אחרית שנה" און „והיה אם שמוע תשמעו... ונתתי מטר ארצכם בעתו" – דער אייבערשטער קוקט יעדע יאר צו אויף גשמים. אין סוכות איז דא „בחג נידונין על המים", ניסוך המים, ד' מינים וואס זענען „מראה על המים". ווען דאס אלעס האט נישט געהאלפן, דארף מען נאך מער תשובה – און דאס איז תענית גשמים אין חשוון/כסלו. דערפאר בלאזט מען שופר ביי תענית אזוי ווי ביי ראש השנה – ווייל ס'איז ממש די זעלבע נושא. ס'ווערט אויך אונטערשיידן צווישן **מכת בצורת** (א לאקאלע צרה, ווי א מכה אויף איין אבר) און **שנת בצורת** (עפעס איז פונדאמענטאל ראנג מיט דער יאר – ס'האט בכלל נישט אנגעהויבן צו רעגענען).

צווישן תשרי און ניסן איז נישטא קיין יום טוב מדאורייתא – נאר חנוכה, פורים, און ראש חודש (וואס זענען דרבנן). אבער וואס יא דא איז אין דער תקופה מדאורייתא, לויט דעם רמב"ם ש"ס שיטה, איז **תעניות** – געבויט אויפן פסוק „וכי תבואו מלחמה בארצכם על הצר הצורר אתכם והרעותם בחצוצרות". מסכת תענית איז, כביכול, „די מסכתא פון ווינטער".

הלכה א – ערשטע שטופע: תלמידי חכמים הייבן אן צו פאסטן (17 חשוון)

דער רמב"ם ווערטער: „הרי שלא ירדו להם גשמים כל עיקר מתחלת ימי הגשמים..." – אויב ס'איז געקומען שבעה עשר בחשוון און ס'האט נישט גערעגנט, הייבן תלמידי חכמים אן צו פאסטן שני וחמישי ושני.

פשט: פון 17 חשוון, ווען מ'הייבט אן בעטן גשמים (אין ארץ ישראל), אויב ס'רעגנט נישט, הייבן ערשט תלמידי חכמים אן צו פאסטן – נאך נישט דער ציבור.

חידושים:

1. פארוואס דוקא תלמידי חכמים ערשט? דריי טעמים:

- תלמידי חכמים האבן א **גרעסערע כח פון תפלה** – ווי געלערנט אין הלכות תפלה, „במקום גירסא שם תפלה" – ווער עס לערנט האט א בעסערע תפלה.

- מ'ווייל נישט **מאכן א פאניק אין שטאט** – תלמידי חכמים זענען נאנט צו די מנהיגי הציבור (נשיא, סנהדרין, זקן), מ'הייבט אן שטיל.

- ס'איז נאך **נישט אזא גרויסע צרה** – נאך א פריערע, מער „איידלע" שטופע.

2. **יחידים = תלמידי חכמים:** אין דער גמרא שטייט אז „יחידים מתעניין" – דער רמב"ם טייטשט אז „יחידים" מיינט תלמידי חכמים. ס'איז נישט א גזירה אויפן ציבור, נאר ווער עס פילט אליין און ווייסט די הלכות.

3. „כל התלמידים ראויין לכך" – **דער רמב"ם חידוש:** אין דער גמרא שטייט דוקא „מי שראוי למנות פרנס על הציבור" – נאר א חשוב'ער חכם. אבער דער רמב"ם זאגט „כל התלמידים" – אפילו א תלמיד וואס איז נאך נישט אליין א חכם, נאר א תלמיד פון תלמידי חכמים, מעג/דארף פאסטן. דאס איז א קולא לגבי דער גמרא'ס שיעור.

4. **תלמידי חכמים דארפן מיטהאלטן מיט די נייעס:** פון דעם וואס תלמידי חכמים הייבן אן צו פאסטן ווען ס'רעגנט נישט, זעט מען אז זיי

דארפן וויסן וואס טוט זיך – זיי „האבן אין זין די ציבור", זיי זענען נאנט מיט די נשיאים.

הלכה א (המשך) – צווייטע שטופע: ערשטע דריי תעניות אויפן ציבור (ר"ח כסלו)

דער רמב"ם ווערטער: „הגיע ראש חודש כסלו ולא ירדו גשמים – בית דין גוזרין שלש תעניות על הציבור" – שני וחמישי ושני. „וכל העם נכנסין לבתי כנסיות, מתפללים, זועקים, ומתחננים, כדרך שעושין בכל התעניות."

פשט: נאך א גאנצע חודש חשוון אן רעגן, גוזר בית דין דריי תעניות אויפן גאנצן ציבור. דער ציבור דאוונט אין בית הכנסת.

חידושים:

1. **אנשי משמר מתעניין עמהם:** די כהנים וואס זענען אין זייער משמר (וואכנטליכע שיפט אין בית המקדש) פאסטן מיט – **אויסער** די וואס טוען ממש עבודה דעם טאג (בית אב פון דעם טאג). דער טעם: זיי דארפן כח פאר עבודה, און אויך ווייל כהנים עסן פון קרבנות.

2. **בית המקדש'ס צענטראלע ראלע אין תענית:** פון דעם דין פון אנשי משמר זעט מען אז תענית איז פונדאמענטאל פארבונדן מיט בית המקדש – דארט איז דער עיקר מקום התענית, דער פלאץ וואו מ'גייט מתפלל על הגשמים.

3. „בבית הכנסת" **לאפוקי „ברחובה של עיר":** ביי די שפעטערדיגע, שטרענגערע תעניות גייט מען ארויס אין גאס (רחובה של עיר), אבער ביי דעם ערשטן סעט נאך נישט.

הלכה ב – דריטע שטופע: צווייטע סעט פון דריי תעניות

דער רמב"ם ווערטער: „עברו אלו ולא נענו – בית דין גוזרין שלש תעניות אחרות על הציבור."

פשט: אויב נאך די ערשטע דריי תעניות ס'האט נאך נישט גערעגנט, גוזר בית דין נאכאמאל דריי תעניות, אבער שטרענגער. צייטליך: נאך שני-חמישי-שני, פאסט מען שוין דעם נעקסטן דאנערשטאג – ס'גייט גלייך ווייטער.

חומרא 1: מפסיק מלאכול מבעוד יום

דער רמב"ם ווערטער: „וכל תענית שאוכלים בו מבעוד יום... אם אכל ופסק וגמר שלא לאכול, אינו חוזר ואוכל אפילו יש שהות ביום."

פשט: ביי די צווייטע סעט מעג מען עסן נאר מבעוד יום (פאר נאכט). אויב איינער האט אויפגעהערט צו עסן און באשלאסן מער נישט צו עסן, טאר ער מער נישט עסן אפילו אויב ס'איז נאך דא צייט אין טאג. אבער אויב ער האט נישט באשלאסן מער נישט צו עסן, מעג ער נאך עסן.

חידושים:

- דאס איז ענליך צום כלל וואס מ'האט געלערנט אין פריערדיגע פרקים לגבי ביינאכט – אז איינמאל מ'האט אויפגעהערט צו עסן, עסט מען מער נישט. דאס ווערט גערופן „סעודה המפסקת". דער מנגנון איז אז ווען מ'איז מפסיק, ווערט עס שוין ווי דער אנהייב פון דער נעקסטער טאג'ס פאסטן.

- א קולא: דער איסור איז נאר ווען ער האט אקטיוו „גמר שלא לאכול" – אויב ער האט גארנישט אין זינען געהאט, מעג ער נאך אלץ עסן.

חומרא 2: עוברות ומניקות

ביי אנדערע תעניות זענען עוברות ומניקות פטור, דא זענען זיי מחויב.

ביי די זיבן פאסטן זיי דווקא נישט. די צווייטע גירסא מאכט מער סענס ווייל די זיבן איז שווערער.

- דער כלל אז עוברות ומניקות עסן נאר „כדי קיום הולד" ווערט אויסגעברייטערט: אפילו איינער וואס קען נישט פאסטן ווייל ער האט נישט קיין כח, מיינט נישט אז ער קען מאכן גרויסע סעודות – ס'איז דא אן ענין פון צמצום אויך ווען מ'עסט.

הלכה ד – אנשי משמר ואנשי בית אב ביי זיבן תעניות

דער רמב"ם ווערטער: אנשי משמר – „מתעניין ומשלימין"; אנשי בית אב – „מקצת היום... ולא משלימין".

פשוט: ביי די זיבן תעניות ווערט עס שטרענגער: אנשי משמר (וואס פריער האבן נאר מקצת היום געפאסט) פאסטן יעצט א גאנצן טאג. אנשי בית אב (וואס פריער האבן גאר נישט געפאסט) פאסטן יעצט מקצת היום אבער נישט א גאנצן טאג, ווייל זיי דארפן קענען טון די עבודה.

הלכה ה – חומרות פון די זיבן תעניות: ארויסגיין אין גאס, זעקס ברכות, נעילה

דער רמב"ם ווערטער: „וכל דבר שאסור בשלוש אמצעיות, אסור באלו השבע האחרונות. ויתר על אלו – מוציאין ומתפללין ברחוב העיר, ומורדין את הזקן... להוכיח לעם כדי שישבו מדרכם." „ומסיפין שש ברכות בתפלת שחרית ובתפלת מנחה... ונמצא מתפללין ארבע ועשרים ברכות." „ונעילה... ואסורים בעשיית מלאכה כל היום."

פשוט: אלע חומרות פון די צווייטע סעט געלטן אויך דא. נאך דערצו: מ'גייט ארויס דאווענען אין רחוב העיר (נישט אין בית המדרש), מ'ברענגט אראפ דעם זקן צו מוסר זאגן. מ'לייגט צו זעקס ברכות (אכצן + זעקס = פיר און צוואנציג). מ'דאוונט נעילה. מלאכה איז אסור א גאנצן טאג (נישט נאר ביום ווי ביי די צווייטע סעט).

חידושים:

1. **דער יסוד פון ארויסגיין אין גאס:** די גמרא זאגט: „זעקנו בצנעא ולא נענינו" – מיר האבן געשריגן בצנעא (אין בית המדרש) און ס'האט נישט געהאלפן, לאמיר גיין בפרהסיא, זיך פארשעמען און מכניע זיין. דער זקן וואס געווענליך זיצט אין בית המדרש בקדושה ובטהרה, ווערט ארויסגעברענגט אויף די „שמוציגע גאס" – דאס אליין איז א סימן פון הכנעה.

2. **ערשט ביי די זיבן רעדט מען וועגן תשובה דירעקט:** אפילו נאך זעקס תעניות (צוויי מאל דריי) האט מען נאך אלץ נישט גערעדט וועגן תשובה דירעקט – ערשט ביי די זיבן ברענגט מען דעם זקן „להוכיח לעם כדי שישבו מדרכם." מ'האט געמיינט אז מ'האט שוין געכאפט דעם רמז, אבער מ'האט נישט.

3. **זעקס ברכות:** דאס זענען די „מי שענה" ברכות (מי שענה לאברהם אבינו, א.א.וו.) וואס ווערן מפורט אין נעקסטן פרק.

נעילת חנויות

דער רמב"ם זאגט אז מ'פארשפארט די חנויות (ונועלים את החנויות). ביי שני (מאנטאג) איז די געשעפט פארשפארט א גאנצן טאג. ביי חמישי (דאנערשטאג) עפנט מען פארנאכטס (לעת ערב) כדי מ'זאל קענען קויפן עסן פאר שבת. ביי חמישי עפנט מען כל היום מפני כבוד שבת.

חידושים:

- „חנויות" איז נישט דאס זעלבע ווי „מלאכה" – חנויות מיינט ספעציפיש די פלעצער וואו מ'קויפט עסן פאר היינט (תבלינים, אזעלכע זאכן ווי מ'האט געלערנט אין הלכות יום טוב). דאס איז א ברייטערע גזירה ווי נאר מלאכה – אפילו פרויען, אפילו גוים'ישע געשעפטן, אלץ זאל נישט זיין אפן.

חומרא 3: חמשה עיניים (ענליך צו יום כיפור, מיט קולות)

דער רמב"ם ווערטער: „שלוש תעניות אלו, כל העם אסורים בעשיית מלאכה ביום, ובלילה מותרים. ואסורים ברחיצת כל הגוף בחמין, אבל פניו ידיו ורגליו מותר. ולפיכך נועלים המרחצאות. ואסורים בסיכה... אבל להעביר את הזהומא מותר. ואסורים בתשמיש המטה, ובנעילת הסנדל בעיר, אבל בדרך מותר לנעול."

פשוט: מלאכה איז אסור ביום (אבער ביינאכט מותר); רחיצה פון גאנצן גוף בחמין איז אסור (אבער פנים, הענט, פיס מותר); דערפאר שפארט מען אפ די מרחצאות; סיכה איז אסור (אבער צו אפנעמען שמוץ מותר); תשמיש המטה איז אסור; נעילת הסנדל אין שטאט איז אסור (אבער אויפן וועג מותר).

חידושים:

- דאס איז ענליך צו יום כיפור'ס ענינים (רחיצה, סיכה, תשמיש, נעילת הסנדל), אבער יעדע איינס קומט מיט א קולא: ביי רחיצה – פניו ידיו ורגליו מותר; ביי סיכה – להעביר זוהמא מותר (באדי לאשן איז אסור, אבער זייף צו אפואשן שמוץ איז מותר); ביי נעילת הסנדל – בדרך מותר. דאס איז נישט אזוי שטרענג ווי יום כיפור אליין.

- וועגן מרחצאות: ס'ווערט אויפגעברענגט א שאלה צי מקוה איז אויך אסור אדער נאר מרחצאות – „אפשר מקוה מעג מען."

תפילה און זעקה

דער רמב"ם ווערטער: „מתפללין בתחנונים, וזועקין ומתחננים כשאר התעניות."

חידושים:

- „זעקה" איז נישט סתם דאווענען, נאר א ספעציעלע פארם פון שרייען. ס'ווערט פארגליכן צו ימים נוראים ווען דער עולם שרייט „עננו" אדער „תשובה, תפלה, וצדקה" – דער בעל תפילה זאגט און דער עולם ענטפערט מיט א שריי.

- זעקה איז איינע פון די צען לשונות פון תפילה – ס'איז אן עקסטערע מדרגה.

- „תשובה, תפלה, וצדקה" איז נישט א בקשה נאר א התעוררות – „העלא, טו תשובה!" – ענליך צו שופר.

- [דיגרעסיע: א הומאריסטישע באמערקונג וועגן סטאלינער חסידים וואס שרייען תמיד – אז זיי וואס ווייסן שוין וויאזוי צו שרייען, זאלן עס יעצט טון אזוי ווי ס'דארף צו זיין ביי די ספעציעלע תעניות].

הלכה ג – פערטע שטופע: זיבן תעניות

דער רמב"ם ווערטער: „עברו אלו ולא נענו, בית דין גוזרין שבע תעניות יחידות על הצבור, שני וחמישי ושני, וחמישי ושני וחמישי ושני."

פשוט: אויב די צווייטע סעט פון דריי האט נישט געהאלפן, גוזר'ט בית דין זיבן תעניות – מאנטאג, דאנערשטאג, מאנטאג, דאנערשטאג, מאנטאג, דאנערשטאג – צוויי וואכן בה"ב פלאס נאך א דריטע סעט.

עוברות ומניקות ביי זיבן תעניות

דער רמב"ם ווערטער: „ובאלו השבע אין עוברות ומניקות מתענות... אף על פי שאינן מתענות, אין מתענגין עצמן בתפניות, אלא אוכלות ושותות כדי קיום הולד."

פשוט: עוברות ומניקות פאסטן נישט ביי די זיבן תעניות, אבער זיי טארן זיך נישט מתענג זיין – זיי עסן נאר וויפיל ס'איז נויטיג פאר'ן קינד.

חידושים:

- ס'איז דא צוויי גרסאות אין רמב"ם: (א) „ובאלו השבע בלבד עוברות ומניקות מתענות" – מיינט אז ביי די פריערדיגע דריי פאסטן זיי נישט, נאר ביי די זיבן יא; (ב) „ובאלו השבע אין עוברות ומניקות מתענות" – מיינט אז

- תלמידי חכמים האבן אחריות אויף דעם ציבור מער ווי יעדער איינער – סיי זיי הייבן אן (זיי פירן) און סיי זיי זענען הארבער. ס'איז זייער תפקיד צו ברענגען שפע מיט זייער זכות און זייער תורה.

- די מציאות איז אז ס'איז א מצב פון „נזופים למקום" – דער אייבערשטער שיקט נישט קיין רעגן, פשט איז זיי זענען צוקריגט מיט אים. א פשוט'ער מענטש פארשטייט זיך נישט אין דעם, און חוץ דעם וועט ער ווערן בעצבות. דער תלמיד חכם ווייסט וויאזוי צו זיין נזוף למקום **און ווערן בעצבות** – דאס איז דער סוד. אויב מ'ווערט בעצבות איז נישט קיין וועג (ס'העלפט נישט).

2. ווייל תלמידי חכמים ווייסן פארוואס – זיי פארשטייען די סיטואציע, זיי גייען נישט ווערן סענסיטיוו, דערפאר קענען זיי זיך פירן שטרענגער.

3. **עם הארץ** – דער רמב"ם אין פירוש המשניות ערקלערט אז „עם הארץ" מיינט איינער וואס האט דרך ארץ אבער נישט תורה – ער איז א וואוילער מענטש, נישט א שלעכטער מענטש. ער וועט ווערן סענסיטיוו ווייל ער ווייסט נישט אז תלמידי חכמים זענען יעצט כנזופים. דערפאר ענטפערט מען אים – אבער בשפה רפה ובכבוד ראש, נישט „קלאפ אריין מיט אים א היי-פיוו."

4. **חידוש פון דעם:** פון דא זעט מען אז א תלמיד חכם בדרך כלל טאר נישט ענטפערן בשפה רפה ובכבוד ראש – נאר ווען ס'איז א תענית איז דא א היתר אויף דעם. דאס שטימט מיט וואס מ'האט געלערנט אין הלכות דעות, אז א תלמיד חכם דארף זיין מערב עם הציבור.

תעניות היחידים (תלמידי חכמים) נאך די 13 תעניות

דער רמב"ם'ס ווערטער: „תלמידי חכמים חוזרים לבדם ומתעניין חמישי ושני וחמישי עד שיצא ניסן של תקופה. אבל לא הציבור, שאין גוזרין על הציבור יותר משלש עשרה תעניות."

פשט: דער ציבור פאסט שוין מער נישט נאך די 13 תעניות. אבער תלמידי חכמים פאסטן ווייטער יעדן מאנאטאג און דאנערשטאג ביז ניסן של תקופה.

חידושים:

- „חמישי" ערשט – ווייל די לעצטע פון די זיבעטע תענית איז געווען שני (מאנאטאג), איז דער תלמיד חכם פאסט ווייטער פון חמישי (דאנערשטאג).

- לכאורה, אויב דער ציבור קען עס יא דערהייבן, וואלט מען געקענט לייגן מער.

חומרת תעניות היחידים

דער רמב"ם'ס ווערטער: „כשמתעניין היחידים, מותרים לאכול בלילה, ומותרים בעשיית מלאכה, וברחיצה וסיכה ותשמיש ונעילת הסנדל, כשאר כל התעניות שאין אסור בהן אלא אכילה ושתיה."

פשט: די תעניות פון די יחידים (תלמידי חכמים) זענען קאלע ווי רעגולערע תעניות – נאר אכילה ושתיה איז אסור, אבער מלאכה, רחיצה, סיכה, תשמיש, נעילת הסנדל זענען מותר.

חידוש: פון דא זעט מען אז אלע אנדערע רעגולערע תעניות איז נישט אסור רחיצה – נאר געוויסע ספעציפישע תעניות (ווי די צווייטע דריי און ווייטער) האבן דעם איסור.

מפסיקין על ראשי חדשים ועל פורים – אויף ראש חודש און פורים סטאפט מען די תענית. אפילו אויב פורים פאלט אויס אויף א דאנערשטאג, פאסט מען נישט.

ניסן של תקופה – ביז ווען פאסטן די יחידים?

דער רמב"ם'ס ווערטער: „יצא ניסן של תקופה – והוא כשתגיע השמש לתחילת מזל שור."

פשט: „ניסן של תקופה" מיינט נישט חודש ניסן לויט דער לבנה/לוח, נאר לויט די תקופה פון דער זון – ווען די זון קומט אן צו מזל שור.

- ווען מ'עפנט פארנאכטס אויף חמישי, טוט מען עס מיט א שינוי – מ'רוקט אראפ אביסל די טירן, אזוי ווי חול המועד, אז מ'זאל זען אז ס'איז א שינוי פון נארמאל. מ'עפנט נישט אויף די סטאר פול.

- אויב ס'איז דא צוויי פתחים (טירן), עפנט מען נאר איינע. אויב ס'איז דא אן „איסטבא" (א פארענטרי, א בענקל, א שטיקל הפסק וואס מ'זעט פון דער ווייטנס אז ס'איז אן אפענע סטאר), דעמאלטס מעג ער עפענען ביידע טירן ביי חמישי, ווייל ס'איז עניוועי א באהאלטענע סטאר.

נאך די 13 תעניות – ממעטין במשא ומתן

דער רמב"ם'ס ווערטער: „ממעטין במשא ומתן, בבנין של שמחה (כגון ציור וקיעור), ובנטיעה של שמחה (כגון מיני הדס ומיני אהלים), וממעטין בארוסין ונישואין אלא אם כן לא קיים מצות פריה ורביה."

פשט: מ'מינערט געשעפטן, מ'בויט נישט קיין בנין של שמחה, מ'פלאנצט נישט קיין בשמים/בלומען, מ'מאכט ווייניגער חתונות – אויסער איינער האט נאך נישט מקיים געווען פריה ורביה.

חידושים:

- „בנין של שמחה" – דער רמב"ם ערקלערט גלייך: כגון ציור (אויסמאלן/פענטן א שיינע הויז), קיעור (אויסקראצן שיינע קריצן אין האלץ אדער שטיין). אין אנדערע הלכות שטייט אז בנין של שמחה מיינט למשל בויען א חופה פאר א חתן.

- מ'זעט א כלל אז מ'מעג נאר טון „עסענשעלע" (נויטיגע) זאכן.

אסור תשמיש המטה בימי רעבון

דער רמב"ם'ס ווערטער: „וכל מי שקיים מצות פריה ורביה, אסור לו לשמש מטתו בימי רעבון."

פשט: נישט נאר טאר מען נישט טרעפן א שידוך, נאר מ'טאר אויך נישט וואוינען מיט די ווייב. דאס איז נישט נאר די זיבן טעג – דאס גייט פון דעמאלטס ביז מ'ווערט געהאלפן, וואס קען דויערן חדשים.

חידושים:

- איינער וואס האט נאך נישט מקיים געווען פריה ורביה קען מען נישט מבטל זיין א מצוה דאורייתא. אבער איינער וואס האט שוין מקיים געווען, האט ער נאר יעצט א חיוב דרבנן פון „לערב אל תנה ירך" אדער די מצוה פון עונה – דאס איז מען יא אסור.

- די גמרא'ס טעם: ס'זאל נישט זיין אז אלע אידן זענען בצער און ער איז אין זיין פרייד.

[דיגרעסיע: מחלוקת פוסקים וועגן ליל טבילה] אין שולחן ערוך איז דא א מחלוקת: שולחן ערוך זאגט אז ליל טבילה איז מען יא משמש מטתו אפילו בימי רעבון (ווייל ס'איז א ענין פון מצות עונה), און דער מגן אברהם זאגט אפילו נישט בליל טבילה.

ממעטין בשאלת שלום – תלמידי חכמים כנזופים למקום

דער רמב"ם'ס ווערטער: „וממעטין בשאלת שלום בין אדם לחבירו. ותלמידי חכמים לא ישאלו שלום כלל, ויהיו כנזופים וכנזופים למקום. ועם הארץ שנתן להם שלום, מחזירין לו בשפה רפה ובכבוד ראש."

פשט: סתם מענטשן זאלן ווייניגער באגריסן, נישט מאכן לאנגע שיינע קאנווערסעישאנס. תלמידי חכמים באגריסן בכלל נישט, און דרייען זיך כנזופים וכנזופים למקום. אויב אן עם הארץ באגריסט זיי, ענטפערט מען אים בשפה רפה ובכבוד ראש.

חידושים:

1. פארוואס תלמידי חכמים הארבער? צוויי ערקלערונגען:

חידושים:

ס'הייבט זיך אן אנדערש, קען חנוכה אויסקומען אין א צייט וואס מ'דארף עס דערמאנען.

- „בית דין" דא מיינט נישט דוקא בית דין הגדול – ס'איז דער לאקאלער בית דין, ווייל מ'רעדט פון פארשידענע פלעצער מיט פארשידענע סיזענס.

תעניות בחוצה לארץ – אן די חומרות פון „כעין צום יום הכפורים"
דער רמב"ם ווערטער: „כל תענית שגזרין על הצבור בחוצה לארץ אוכלין בו בלילה... ודינו כשאר תענית, שאין גוזרין על הצבור תענית כעין צום יום הכפורים."

פשוט: אין חוצה לארץ האבן די תעניות נישט די שטרענגע חומרות פון „כעין צום יום הכפורים" – מען דארף נישט מפסיק זיין מבעוד יום, און מען מעג עסן בלילה. דאס איז א ספעציעלע חומרא נאר פאר ארץ ישראל און נאר בנוגע גשמים.

חידושים:

1. **דער טעם פארוואס נאר ארץ ישראל:** דאס איז פארבונדן מיט דער פרשת „והיה אם שמוע", וואו די תורה'ס עיקר הבטחה איז „ונתתי מטר ארצכם בעתו". „ארצכם" מיינט ספעציפיש ארץ ישראל. דערפאר, ווען עס קומט צו גשמים אין ארץ ישראל, איז דאס א דירעקטע נגיעה אין דער הבטחת התורה, און דערפאר פאדערט עס תעניות אויף דעם לעוועל פון יום כיפור ממש. ביי סתם א צרה דארף מען אוודאי תשובה טון, אבער עס דערגרייכט נישט דעם לעוועל פון אזא תענית ציבור.

2. **דער צומשטעל פון די חומרות:** די חומרא פון „כעין צום יום הכפורים" געלט נאר ביי די י"ג תעניות – דאס הייסט די דריי ערשטע (צווייטע סעט), זיבן נאכדעם – נישט ביי די ערשטע דריי פון יחידים און נישט ביי די לעצטע וואס יחידים וועלן ממשיך זיין.

- תקופת ניסן איז ווען די זון גייט אריין אין מזל טלה. נאך א גאנצע חודש דערפון – דרייסיג דעגריס (נישט דרייסיג טעג, נאר דרייסיג אסטראנאמישע דעגריס) – קומט מען אן צו מזל שור. דאס איז „ניסן של תקופה".

- דער רעגן גייט מיט דער תקופה, נישט מיט דער לוח. תקופת ניסן קען אויסקומען צוויי וואכן פאר אדער נאך ניסן, ווענדט זיך לויט די עיבור שנים. ממילא רעכנט מען זיך מיט די תקופה-טעריטאריע.

- ווי מ'האט געלערנט אין דעם פריערדיגן פרק: ווען ס'איז שוין דורכגעגאנגען די צייט אז ס'קען שוין נישט רעגענען, אדער די תבואה וועט שוין נישט וואקסן, „שארין הגשמים בזמן הזה אלא סימן קללה" – אויב ס'רעגנט יעצט נאכדעם איז עס א סימן קללה.

מקומות שעונת הגשמים שלהם שונה

דער רמב"ם ווערטער: „כל אלו ההלכות – במדבר המורים בארץ ישראל וכל הדומה לה. אבל מקומות שעונת הגשמים שלהם קודם שבעה במרחשון או אחר זמן זה – כשהגיע זמנם ולא ירדו גשמים, היחידים מתעניין שני וחמישי ושני, ואח"כ בית דין גוזרין שלש עשרה תעניות. ומפסיקין בראשי חדשים ובחנוכה ובפורים."

פשוט: אלע הלכות וואס מ'האט געלערנט זענען לויט ארץ ישראל. אבער פלעצער וואו די רעגן-סיזען איז אנדערש, דארף מען מאכן די זאכן לויט יענע סיזענס, מיט דער זעלבער סדר.

חידושים:

- דא דערמאנט דער רמב"ם חנוכה אויך (מפסיקין בראשי חדשים ובחנוכה ובפורים), וואס ער האט נישט דערמאנט פריער ביי ארץ ישראל. דער טעם: ביי ארץ ישראל איז חנוכה שוין געווען אין די צייטן פון די צווייטע דריי אדער די זיבן תעניות (נישט ביי די יחידים), אבער ביי אנדערע פלעצער וואו

תמלול מלא

טייטש? פארוואס איז דא יעדע יאר די דינים? וואס איז די נושא אזא יערליכע זאך?

די פשוט איז אז די עיקר איז געבויט אויף וואס ס'שטייט אין "והיה אם שמוע". דאס איז דאך ממש דער פסוק אין פרשת עקב, וואס פון יענעם פסוק לערנט מען ארויס אויך די דין פון ראש השנה. ס'שטייט "ארץ אשר עיני ה' אליקין בה מראשית השנה ועד אחרית שנה", און די נעקסטע פסוק איז "והיה אם שמוע תשמעו". די טייטש, דער אייבערשטער קוקט פון אנהייב יאר, דאס הייסט צו די יאר זאל רעגענען, צו די יאר זאל זיין "ונתתי מטר ארצכם בעתו", יא, אויך "בעתו", ס'איז דא די צייט ווען ס'רעגנט, און ס'זאל קומען "ונתתי עשב בשדך" וכו', ס'זאל אלעס קומען פון די רעגן. דאס איז א יערליכע זאך.

און אויף די יערליכע זאך איז דא וואס מיר דאווענען ראש השנה, אפשר סוכות, מ'מאכט ניסוך המים וכו', מעורר צו זיין אז ס'זאל אנהייבן צו רעגענען. יא, ס'איז די זעלבע זאך. ס'שטייט אין גמרא אז די אלע מינים זענען מרצה על המים, ס'איז אלעס געבויט אויף דעם.

נאכדעם וואס דאס האט נישט געהאלפן, דארף מען דאך נאך מער תשובה טון, און דעמאלטס טוט מען תשובה אין חודש חשוון, כסלו, וואס דאס איז תענית גשמים. סאו מסכת תענית, דער עולם מיינט אז ס'איז אפשר א זייטיגע זאך, ס'איז באמת א המשך פון ראש השנה. פון דעם, רבי אורי האלצמאן האט געזאגט א שיעור דא אז ראש השנה און תענית זענען קאנעקטעד. פון דעם זעט מען, דא ביי תענית בלאזט מען שופר אזוי ווי ביי ראש השנה. אזוי, ס'איז דא א גרויסע קאנעקשאן פון די צוויי זאכן, ווייל ס'איז ממש די זעלבע זאך. תענית איז ווען די ראש השנה איז נישט ריכטיג, ווען די יאר איז נישט ריכטיג, דארף מען פאסטן און מאכן אז ס'זאל יא רעגענען.

הלכות תעניות פרק ג' – סדר תעניות גשמים**הקדמה: תעניות גשמים און זייער פארבינדונג מיט ראש השנה**

גוטן, טייערע אידן. מיר זענען דא, מיר לערנען די הייליגע תורה, מיר לערנען דעם רמב"ם, הלכות תעניות, פרק ג'.

סאו, ביז יעצט האבן מיר געלערנט פון א ליסט פון פארשידענע צרות שונות וואס מ'פאסט אויף זיי. די לעצטע פון די ליסט איז געווען "על המטר". און אין די פריערדיגע פרק האבן מיר געלערנט "מטר בטור", ווען ס'איז סתם א צרה, ס'רעגנט צו פיל אדער צו ווייניג, און דעמאלטס מאכט מען א תענית אזויווי די סדר וואס מיר האבן געלערנט באופן כללי, שני וחמישי ושני, ביז די צרה גייט אוועק.

אבער יעצט גייען מיר לערנען א נייע סארט סדר, וואס איז א ספעציעלע סדר פאר גשמים. ספעציעל, נישט סתם אז ס'רעגנט נישט ווען מ'דארף ס'זאל רעגענען, נאר ס'האט זיך נישט אנגעהויבן בכלל צו רעגענען די יאר. ס'איז דאך דא א צייט נאך סוכות דארף אנהייבן זיך צו רעגענען די יאר, און ס'מאכט זיך א שנת בצורת וואס די יאר רעגנט נישט. ס'איז א מין מאדנע יאר, ס'איז נישט קיין נארמאלע יאר. דעמאלטס איז דא א ספעציעלע סדר פון סדר תעניות אלו, ס'איז דא א גאנצע, ס'איז דא בעצם א רשימה פון דרייצן תעניות וואס בית דין איז גוזר על הציבור פאר אזא סיטואציע.

תעניות גשמים איז א המשך פון ראש השנה

איך מוז זאגן א הקדמה, אפשר ס'איז מער אזויווי א נושא פון דרוש, אז דא זעט מען די עיקר קאנעקשאן פון תענית מיט זמנים. דאס הייסט, למשל, מיר לערנען ראש השנה, סוכות, שטייט "בחג נידונין על המים", בראש השנה איז באופן כללי א דין אויף די גאנצע יאר אויף די מענטשן. און וואס איז די

אונטערשייד צווישן מכת בצורת און שנת בצורת

שוין, דאס איז מיין... זייער גוט. פריער האבן מיר געלערנט, אויב עס רעגנט נישט א שטיק צייט, ווערט עס גערופן מכת בצורת. סאו ס'איז דא מכת בצורת, אזא קליינע לאקאל, אזוי ווי א מכה, נישט די גאנצע גוף איז חולה. און נאכדעם איז דא א בצורת אליין, וואס האט נאך בכלל נישט אנגעהויבן רעגענען. יא, קען זיין. זייער גוט. אבער ס'איז עפעס אז די יאר, עפעס איז ראנג מיט די יאר, עפעס איז ראנג מיט די מענטשן. שנת בצורת.

זאגט דער הייליגער רמב"ם, הרי... ס'לאמיר לערנט ווייטער דארף מען זיך באדאנקען די אידן וואס גיסן אונז אריין די גשמי נדבה בטללי ברכה, די וואס שטיצן אונזער שיעור, און ספעציעל אונזער חשוב'ע ידיד רבי יואל הלוי, זאלן דער אייבערשטער באצאלן מנה אחת אפם.

הלכה א: תלמידי חכמים הייבן אן צו פאסטן

שוין, זאגט דער פרק ג', זאגט דער רמב"ם אזוי: **הרי שלא ירדו להם גשמים כל עיקר**. די נייע יאר איז בכלל נישט געקומען רעגן. **מתחלת ימי הגשמים**, פון אנפאנג ווען ס'איז די סעזאן ווען ס'דארף רעגענען, פון נאך סוכות, חודש חשוון.

אה, דאס איז א המשך פון די פריערדיגע. פריער האבן מיר עס געלערנט, אז אויב ס'איז דאס פערציג טעג אדער וואס הייבט עס שוין אן. אבער אויב עס רעגנט נישט אנפאנג ווען ס'איז דארף רעגענען, איז שוין פון שבעה עשר בחשוון. דעמאלטס ווען אונז הייבן אן בעטן גשמים, ניין? זיין חשבון. דאס הייסט אין ארץ ישראל זיין חשבון, אבער עכט פון נאך פסוקות, און מ'הייבט אן אן פון זיין חשבון. אבער דאס איז שוין צען טאג שפעטער, ס'האט נישט געדארפט רעגענען. ס'האט נישט געדארפט רעגענען.

איז אויב ס'איז געקומען שבעה עשר בחשוון, לא ירדו גשמים, איז דאך געווען מיר מתפלל זיין. אבער קודם הייבט מען אן בעטן מען איז מער סטראטעגיא דא.

פארוואס תלמידי חכמים ערשט?

תלמידי חכמים האבן דאך א געוואלדיגע... צוויי זאכן. קודם כל, תלמידי חכמים האבן א גרויסע כח צו מתפלל זיין, ווייל יא, אזוי ווי מיר האבן געלערנט אין הלכות תפלה, אז במקום גירסא, במקום שרינן שם תפלה, די אידן וואס לערנען האבן א בעסערע...

און צווייטנס, איך מיינ אויך תלמידי חכמים גייט מען נישט מאכן א פאניק אין שטאט. תלמידי חכמים זענען די וואס זענען נאנט צו די מנהיגי הציבור, יא? דער נשיא הסנהדרין, אדער וואווער מ'איז דער זקן, מ'זעט שפעטער דער זקן איז דער וואס פירט אן מיט די תעניות. ער גייט נאך נישט מאכן א פאניק אין די גאנצע שטאט. ער הייבט אן מיט די תלמידי חכמים.

פשוט פשט איז אז ס'איז נאך נישט אזא גרויסע צרות, ס'איז נאך מער חכמים. דאס איז דער פשט. ס'איז נאך מער איידלע פארמערס.

ניין, די חכמים זענען די יחידים. שטייט אין די גמרא אז יחידים מתעניין ביי דעם. רמב"ם זאגט נישט. די גמרא טייטשט, יחידים ווייסן די חכמים. ס'מיינט די וואס זענען נישט גוזר. נאר ווער ס'פילט אליינס, ער זעט אז ס'פאסט נישט, איז מען נישט גוזר. די חכמים קוקן אויף דעם מער, זיי ווייסן די הלכות.

אה, זיי זענען ידי וויט אים. סאו זעסטו שוין דא אזוי ווי די דו האסט פריער געזאגט אז ס'איז נאר א מחלוקת הפוסקים צו מ'זאל וויסן די נייעס. דו זעסט אז די תלמידי חכמים דארפן מיטהאלטן. ס'איז שוין געווען רעגן, ס'דארף רעגענען, זיי ווייסן. זיי ווייסן, זיי האבן אין זין די ציבור, זיי זענען נאנט מיט די נשיאים, מיט די... זיי זענען מער... מ'קען נישט מחייב זיין אויף די ציבור, אבער מ'גייט זען דעם סוף אויך אזא זאך. אבער די תלמידי חכמים איז שוין יא מחייב.

איז הייבן זיי אן צו פאסטן שני וחמישי ושני. אזוי ווי די סדר.

כל התלמידים ראויין לכך – דער רמב"ם'ס חידוש

און דער רמב"ם זאגט, מ'מוז נישט זיין פון דעם א גרויסער תלמיד חכם, און אזוי ווי טראכטן ווער בין איך צו זיין ראוי. ניין, **כל התלמידים**. אפילו אויב ער איז נאך נישט א חכם, אפילו ער איז נאך נישט אליין א חכם. א תלמיד פון א חכם, דאס איז סתם א תלמיד, ניטאמאל דער תלמיד פון די הויפט חכם, ער איז א תלמיד פון די תלמידי חכמים. עס מיינט כל התלמידים. אפילו, ס'דארף נישט זיין קיין דין תלמיד חכם אדער דוקא די חשוב'ע תלמידי חכמים. **כל התלמידים ראויין לכך**.

רייט, אין די גמרא שטייט דוקא איינער מי שראוי למנות פרנס על הציבור, ווער א' איז טאקע א חכם. אבער דער רמב"ם זאגט אז תלמידים, אויך עני תלמידים, מעג. פשט, איין קיין סתם א מענטש האט נישט וואס צו טון, אפשר איז עס א נושא פון יראה?

שוין, דאס איז פון שבעה עשר בחשוון.

הלכה ב: ראש חודש כסלו – בית דין גוזר אויפן ציבור

וואס טוט זיך מ'וועט, מ'וועט שוין דורכגיין א גאנצע חודש, **הגיע ראש חודש כסלו ולא ירדו גשמים**. יא, דעמאלטס גייט מען שוין צו די גאנצע ציבור. **בית דין גוזרין שלש תעניות על הציבור**, מ'איז גוזר א... א טריא פון דריי... אלעס וואס גייט מיט די סעט פון שני וחמישי ושני. זייער גוט.

און דאס איז, די תעניות גייען זען סיי צייט און סיי לעוועלס פון חומרא פון די תענית. איז דער רמב"ם יעצט מסביר, ווי הארב איז די תענית? זאגט ער, די תעניות ווערן ערגער און ערגער. דאס הייסט, ס'ווערט נישט ערגער. ס'ווערט מער און מער הארב. יא, אין פארשידענע וועגן.

די ערשטע דריי תעניות – די קאלע

ס'איז געווען לערנען די ערשטע סטעפ, די ערשטע פשוט'ע תענית. **ומותרין בהן לאכול ולשתות בלילה**, מען מעג די נאכט פאר שני, אזוי ווי זיי האבן געלערנט, א נארמאלע תענית איז אזוי בעצם.

אנשי משמר מתעניין עמהם

און? ווער פארסט? נישט יעדער איינער, נאר... אה, וואס טוט זיך? די כהנים וואס זענען אין ירושלים, זיי טוען די עבודה. אנטשולדיגט, די יודן... ס'איז געווען אויסער די כהנים וואס האבן געטון די עבודה, און די לויים וואס האבן געטון שירה, איז געווען די יודן וואס האבן דארטן געווען צו מיטהאלטן די עבודה, און וואס זיי האבן געטון צושטעלן.

וואס האט די אנשי משמר געטון? ניין, ער זאגט אז אנשי משמר מיינט יא די כהנים. סארי, איך בין ראנג. איך האב געמיינט אנשי מעמד. אנשי מעמד. אנשי משמר? אה, די כהנים זענען געווען צעטיילט אין משמרות. אין יעדע וואך איז געווען איין גרופע פון כהנים. סאו די כהנים טוען די עבודה אין בית המקדש. דער וואס איז אין די משמר, אפילו ער טוט נישט די עבודה, באלד וועט מען זען, ווייל חוץ דעם איז געווען א חלוקה פון בית אב וואס מ'האט געטוישט לויט יעדן טאג.

סאו ס'איז געווען צעטיילט אזוי, צווישן אלע כהנים איז געווען צעטיילט אין פיר און צוואנציג משמרות. יעדע משמר האט גענומען סתם צוויי וואכן א יאר אדער וואס. און אין די וואך, אין יעדע משמר, איז געווען אנדערע בתי אבות, די פעמילי, יענע פעמילי.

איז אין **אנשי משמר מתעניין עמהם**, אין שאותה קומען עבודה. די וואס זענען ביזי די עבודה אין די בית המקדש, זיי פאסטן נישט, דארפן האבן כח צו די עבודה, און אויך מסתמא ווייל זיי עסן. די כהנים עסן א חלק פון די קרבנות. דאס איז דער ציבור א גאנצע יאר. אקעי, ער עסט נאר ווען די קרבנות יחיד, און מענטשן ברענגען שלמים, און מענטשן ברענגען מנחות. **יא. ואין אנשי משמר מתעניין עמהם**, אין שאותה קומען עבודה.

וכל העם נכנסין לבתי כנסיות

וכל העם, אבער די רעסטע וועלן. דא זעט מען פון די הלכה פון אנשי משמר א גאנצע צייט, זעט מען אינטערעסאנט אז דאס איז די עיקר אזוי ווי די בית המקדש. ס'איז ווי מ'גייט זען וואס זיי האבן שוין געלערנט בעצם, זיי גייען לערנען נעקסטע פרק מער פרטים וועגן די... אז די תענית האט געהאט צו

פריער לגבי ביינאכט, מיר האבן געלערנט אין פריערדיגע פרקים, אז איינמאל מ'האט שוין געסטאפט עסן, עסט מען מער נישט. ס'הייבט זיך שוין אן אזוי ווי די נעקסטע טאג'ס, לגבי עסן, ס'טייטשט אזוי אזוי ווי די נעקסטע פארשן גייט זיין פרישטאג, עסט מען שוין.

און ווען מ'איז מפסיק אין בוד יום, איז אויך, דאס ווערט גערופן סעודה המפסקת, יא, די סעודה וואס איז פון יום טוב דעמאלטס איז מען מפסיק, מ'עסט שוין מער נישט.

איינמאל ער האט געענדיגט צו עסן בודאי, **"אם אכל ופסק וגמר שלא לאכול, אינו חוזר ואוכל אפילו יש שהות ביום"**. אפילו אויב ס'איז נאך דא צייט אין יענעם טאג, איינמאל ער האט אפגעמאכט מער נישט צו עסן, טאר ער מער נישט עסן.

אויב וויל ער יא עסן, דארף ער אין זינען האבן. אה, ניין, ער דארף נישט אין זינען האבן חיובי, ער דארף פארקערט, אויב ער האט ער אפגעמאכט נישט, יא. איך זאג ס'איז א קולא, אויב ער האט גארנישט אין זינען געהאט, מעג ער נאך אלץ עסן.

חומרות פון די צווייטע סעט: מלאכה, רחיצה, סיכה, תשמיש, נעילת הסנדל שוין, זאגט דער רמב"ם ווייטער, אין די צווייטע סעט פון דריי תעניות איז דא נאך, גייט ער ארויסרעכענען נאך חומרות וואס ס'איז דא אלץ אין די יענע טעג.

"שלש תעניות אלו, כל העם אסורים", נישט נאר מיט עסן, נאר אויך **"בעשיית מלאכה ביום"**. א טאג טאר מען נישט ארבעטן, מ'איז דאך א גאנצן טאג ביזי זוהר כמסריא. **"ובלילה מותרים"**. ביינאכט מעג מען יא ארבעטן.

"ואסורים ברחיצת כל הגוף בחמין, אבל פניו ידיו ורגליו מותר". מ'טאר נישט אפואשן די גאנצע גוף בחמין, אבער פניו ידיו ורגליו מעג מען יא אפואשן.

"ולפיכך", כדי מ'זאל טאקע אנהאלטן די תקנה פון נישט זיך אינגאנצן וואשן, **"נועלים המרחצאות"**. די מרחצאות, די אידישע מרחצאות שפארט מען אפ. יא, שפארט די מקוה, וואטעווער, די מרחץ. אפשר די מקוה נישט, אפשר מקוה מעג מען.

"ואסורים בסיכה", מ'טאר זיך נישט שמירן, כאילו מ'איז עוסק אין אלע ענינים פון יום כיפור. ניין, יעדע איינס קומט מיט א קולא. ער זאגט, מ'טאר נישט וואשן, אבער פניו ידיו ורגליו טאר מען יא. מ'טאר זיך נישט שמירן, **"אבל להעביר את הזוהמא מותר"**. ס'טייטשט, מ'טאר נישט לייגן, איך ווייס, באדי לאושענס, אבער מ'מעג יא לייגן זיין צו אפואשן א שמין.

"ואסורים בתשמיש המטה, ובנעילת הסנדל בעיר". אין שטאט, וואו מ'דארף נישט אזוי וויכטיג, טאר מען נישט גיין אין שטאט. **"אבל בדרך"**, אויפ'ן וועג צו די שטאט, וואס איז שווער, מ'קען, דארטן איז דא, איך ווייס, גרובס, קוצים, דארטן מעג מען יא, **"מותר לנעול"**. מעג מען יא.

תפילה און זעקה

און ווייטער, **"מתפללין בתחנונים, וזעקין ומתחננים כשאר התעניות"**. דאס איז די צווייטע סעט.

דיסקוסיע: וואס איז די מיינונג פון "זעקה"?

וואס איז אויב ס'האט נישט גארנישט געהאלפן נאך אלץ? עס איז דא א מינינג פאר די ווארט "זעקים". פריער איז געשטאנען "מתפללין, זעקין, מתחננים". ס'מיינט אלע דריי דאווענען, אבער ס'איז מער א זעקה, אזויווי מ'ווייסט פון ימים נוראים, ס'איז דא די שטיקלעך וואס יעדער שרייט אויס. אז זעקה איז איינע פון די צען לשונות, ס'איז דא עפעס אן עקסטערע זאך פון זעקה.

"שוטה, ער שרייט!" אזוי ווי ווען דער בעל תפילה זאגט און דער עולם ענטפערט, איז אייביג אזוי, דער בעל תפילה זאגט "עננו" דער און דער "עננו", און דער גאנצער עולם שרייט "עננו", אדער שרייט "תשובה, תפלה, וצדקה". זעקה איז ווען דער עולם שרייט.

טון מיט די בית המקדש. זיי האבן שוין געזען איין דין אז דער בית המקדש לאווט מיט סופר און חצי האוצרות, סאו מ'גייט זען די נעקסטע פרק אויכעט, און פון די פרק ס'איז דאך מיט ארץ ישראל, ס'האט די בית המקדש די עיקר מקום התענית, ווייל דארט איז דאך די פלאץ וואס דער אייבערשטער באקומט צו סופר'ן עלילה רגל, אזוי ווי דארט גייט מען און מען מתפלל על התענית, על הגשמים.

ס'קען זיין, אלס כבוד פון די בית המקדש איז די גאנצע אנשי המשמר, אפילו ער ארבעט נישט היינט, ער ארבעט בסך הכל גייט ער דארפן ארבעטן מארגן אדער איבער מארגן, אבער די גאנצע משמר פארט ער פארט אים. שפעטער גייט מען זען אז נאר די וואס ארבעטן היינט, ס'איז נאך ארבעט, נאר די וואס דארפן היינט ארבעטן. יא, עפעס ער וואשט די פלאך, עפעס טוט ער, וואס איז נישט גייער. וואס דארף מען זיין גערויסט אין סובסטיטוטן? אקעי.

וכל העם, די איבריגע פאלק, נכנסין לבתי כנסיות, גיין אין בית המדרש אריין, די פלאץ וואו מ'דאוונט, מתפללים, זעקים, ומתחננים. כדרך שעושים בכל התעניות, די פריערדיגע תעניות פון די פריערדיגע פרק.

דאס איז לכאורה די נושא פון... ער מיינט בבית הכנסת לאפוקי ברחובה של עיר, וואס מ'גייט זען ביי די שפעטערדיגע תעניות. יא?

הלכה ג: עברו אלו ולא נענו — די צווייטע דריי תעניות

עברו אלו ולא נענו, גייט מען, הייבט מען אן, לייגט מען אביסל מער פרעשור כביכול. **בית דין גוזרין שלש תעניות אחרות על הצבור.** הייבט מען אן נאכאמאל, אבער דאס מאל נישט שני וחמישי ושני. דאס הייסט לכאורה די נעקסטע דאנערשטאג פאסט מען שוין. א תענית דארף צו מאכן אז ס'זאל סטאפן די סיטואציע.

און דאס איז מיט אפאר פארשטארקונגען. די ערשטע מאנטאג האט מען געפאסט, נאכדעם דאנערשטאג, נאכדעם מאנטאג, און נאך אלץ נישט קיין רעגן, איז דאנערשטאג פאסט מען נאכאמאל, און נאכאמאל ביז נעקסטע דאנערשטאג.

חומרות פון די צווייטע דריי תעניות

ובשלש אלו איז נאך הארבער ווי פריער, אז וואס? אז מ'עסט נישט אז פון ביינאכט טאר מען שוין נישט עסן, נאר אויך נישט אז מ'איז **מפסיק מלאכול מבעוד יום**. נישט אז פון די טאג פאר דעם מעג מען נאך עסן, אבער ביינאכט עסט מען שוין נישט. ס'איז א פאני לשון, **אוכלים ושותים מבעוד יום**. נאר מבעוד יום, אויך נישט אז ס'איז מותר מבעוד יום.

און וואס נאך? נאך עפעס וואס איז הארב? **עוברות ומיניקות**, וואס אנדערע תעניות זענען זיי פטור, אבער דא...

הלכה ב (המשך) — צווייטע סעט פון דריי תעניות: דינים פון סעודה המפסקת

מ'רעדט דאך מסתמא באופן אז ס'איז נישט קיין שום סכנה פאר די קינד, מה שאין כן בצום כיפור. רייט, אז יום כיפור איז אויך די זעלבע הלכה אז אפילו עוברות ומיניקות זענען חייב. מה שאין כן אלע אנדערע תעניות וואס זענען דרבנן, אז אפילו דא, איז זיי זענען פטור.

ואנשי משמר איז אויך, שוין, מתענין מקצת היום, פאסטן א חלק טאג, אבער לא משלימין, זיי דארפן נישט ענדיגן די גאנצע טאג תענית, ווייל זיי האבן די בית המקדש, איז גרינגער אויף זיי.

ואנשי בית אב, די אנשי משמר זענען די וואס איז א גאנצע וואך, און די וואך אליין איז צעטיילט אין בית אב, בתי אבות, ס'איז יעדער איינס האט זיך, ס'זעט אויס זיבן בתי אבות. סאו, אנשי בית אב, והם איז דער רמב"ם מסביר, שהם עוסקים בעבודה באותו היום, זיי לא יתענו כל עיקר כדי זיי זאלן קענען טון די עבודה אין בית המקדש.

דינים פון עסן מבעוד יום

און די צווייטע תענית, די צווייטע סעט פון דריי תעניות ס, זאגט דער רמב"ם, **וכל תענית שאוכלים בו מבעוד יום**, א תענית וואס מ'מעג נאר עסן מבעוד יום, איז בעצם ענליך וואס מ'האט געלערנט, אזוי ווי מיר האבן געלערנט

זאגט דער רמב"ם, **"וכל דבר שאסור בשלוש אמצעיות"**, וואס מיר האבן פריער אויסגערעכנט, רחיצה, סיכה, תשימש ונעילת הסנדל, **"אסור באלו השבע האחרונות"**, איז אויך אסור אין די זאכן.

הלכה ה — חומרות פון די זיבן תעניות: ארויסגיין אין גאס

זאגט דער רמב"ם, וואס נאך איז מער מיט די שבע? **"ויתר על אלו"**, זיי האבן מער א חומרא, מער ווי אלע אנדערע. די עיקר, די עיקר. די עיקר איז, מ'האט שוין געלערנט איין חומרא, אז אנשי בית אב פאסטן שוין אויך אביסל. **"ויתר על אלו"**, זיי האבן נאך א חומרא, נאך א חומרא.

מוציאין ומתפללין ברחוב העיר

די עיקר איז, **"עד שבהן בלבד"**, נעמט מען ארויס די צער אין די גאס. ס'איז נישט גענוג אז מ'טוט עס אין בית המדרש, נאר ס'האט נישט געהאלפן. די גמרא זאגט, **"זעקנו בצנעא ולא נענינו"**, מיר האבן נישט געהאלפן געווארן. לאמיר גיין בפרהסיא, זיך פארשעמען, זיך מכניע זיין.

"מוציאין ומתפללין ברחוב העיר". אין בית המקדש איז א סדר אז מ'דאוונט, ס'איז נישט אזא... מ'שטעלט זיך צוזאמען אין גאס איז שוין מער אזויווי א פראטעסט, אזויווי ס'איז א געוואלד געשריגן, מ'דארף ארויסגיין אין די גאסן.

"מתפללין ברחוב העיר, ומורידין את הזקן", מ'נעמט אראפ, מ'ברענגט אראפ דעם זקן פון זיין הויז, **"ומורידין אותו לרחובה של עיר"**. מ'ברענגט אים אין רחובה של עיר, יא, מ'ברענגט דעם זקן, **"להוכיח לעם"**, צו מוסר זאגן פאר'ן פאלק, **"כדי שישבו מדרכם"**. געווענליך איז ער, ער זיצט אין בית המדרש בקדושה ובטהרה, אבער דא ברענגט מען אים ארויס אויף די שמוציגע גאס.

מ'גייט זען וואס מ'טוט שפעטער, אין די נעקסטע פייערע, שפעטער גייט ער זאגן וועלכע דרשה ער זאגט. ניין, אויך וויאזוי ס'גייט, מ'לייגט אן אפר, וואטעווער, וואס מ'טוט. דער זקן קומט **"להוכיח לעם"**, צו מוכיח זיין דעם עולם, **"כדי שישבו מדרכם"**, זיי זאלן תשובה טון.

מוסיפין שש ברכות

און וואס נאך טוט מען? און מוסיפין, ס'איז אינטערעסאנט, מ'האלט שוין יעצט נאך צוויי מאל דריי, מ'האלט שוין אין די זיבן, און אפשר יעצט דארף מען רעדן וועגן תשובה. מ'דארף נאך אלץ נישט תשובה טון. מ'האט געמיינט אז מ'האט געכאפט די רמז, מ'האט נישט געכאפט וואס מ'טוט. יא.

"ומוסיפין שש ברכות", אה, און דא איז שוין דא אויך אן אנדערע סדר תפילות. מ'לייגט צו שש ברכות בתפלת שחרית ובתפלת מנחה, און אין די העכסטע תפלה האט דער רמב"ם אויך גערעדט וועגן דעם. ער האט געזאגט וואס די זעקס ברכות זענען. מיר גייען עס גיין לערנען, מיין איך, אין די נעקסטע פרק. אין פרק... וואס איז די תפילות פון "מי שענה"? "מי שענה לאברהם אבינו" און אזעלכע זאכן. אה, גייט ער זאגן, יא. יעדער, "מי שענה"... יא. יא. ספעשל תפלת שחרית און בתפלת מנחה.

"ונמצא מתפללין ארבע ועשרים ברכות", אין טאטאל צווישן דריי מאל זעקס, פיר מאל נעילה. כ"ד מיינט מער פון יעדע וואך. יעדן טאג דאווענט מען אכצן ברכות. אבער אכצן פון תשיעי איז אויף זעקס. אבער עניוועיס, אכצן פלאס זעקס איז פיר און צוואנציג. יא.

נעילה און מלאכה

"ונעילה מתענין", אויכעט, מ'פארשפארט די געשעפטן. אבער בשני, א גאנצן טאג איז די געשעפט פארשפארט. הייסט, פריער האבן מיר שוין געלערנט אז מ'טאר נישט ארבעטן. פריער האבן מיר אויך געלערנט **"וכל העם מתכנסין לבתי כנסיות מתפללין וזועקין ומתחננין"**.

ענין נעילת חנויות — הבדל בין שני לחמישי

Speaker 1

פיר מיינסטו. כ"ד מיינט מער פון יעדע וואך. יעדן טאג דארף מען אכצן ברכות. אבער אכצן טאג צו דארף זעקס. אבער עניוועיס, אכצן פלאס זעקס איז פיר און צוואנציג. דאס מיינט איך.

"זאת זעקתם." יענץ שרייט מען אויף די עולם, דרך אגב.

"ער שרייט אויף זיך אליין." לא דרמ"א, יא.

"ניין, זאג תשובה, תפלה, צדקה, וואס זאגסטו? ס'איז נישט קיין בקשה."

"העלא, טו תשובה!" ס'איז התעוררות, אזוי ווי שופר, יא.

אבער ווייטער... יא, איך ווייס נישט. ס'איז אינטערעסאנטע לשונות. איך זאג, די סטאלינער וואס זיי שרייען אלעמאל, זיי האלטן אז ס'איז אלעס א שרייען, דארפן יעצט אנהייבן הערשט צו שרייען. אז זיי ווייסן יא וויאזוי צו שרייען, זאלן זיי עס יעצט טון אזוי ווי ס'דארף צו זיין.

הלכה ג — דריטע סעט: זיבן תעניות

אקעי. שוין, יעצט קומט מען נאך מער, די דריטע איז שוין נאך הארבער.

"עברו אלו ולא נענו, בית דין גוזרין שבע תעניות יחידות". דאס מאל איז שוין א סעט פון זיבן, נישט קיין דריי. **"שבע תעניות יחידות על הצבור, שני וחמישי ושני, וחמישי, ושני וחמישי ושני"**. שטייט זיך ביז די ישועה קומט. שני וחמישי, שני וחמישי, און נאכאמאל שני וחמישי ושני. דאס הייסט, דא צוויי וואכן פלאס א דריטע סעט פון בה"ב. שטימט? יא. דאס איז די נושא פון זיבן. פיר און דריי, יא? דו פארשטייט זיך, איך וועל נאך כאפן פארוואס ס'איז זיבן.

עוברות ומניקות ביי זיבן תעניות

און די זיבן איז צוריק אז מעוברות ומניקות פאסטן נישט. אינטערעסאנט.

"ובאלו השבע..." אה, ווייל ס'איז שוין געמיטשעט איינמאל, ס'איז שוין געווען געווען. אקעי. **"ובאלו השבע..."** זיי זענען שוין אויך טיפער אין זייער פרעגענעס. **"ובאלו השבע אין עוברות ומניקות מתענות"**.

דיסקוסיע: וואס איז טאקע די פשט?

וואס איז טאקע די פשט? ווייל ס'איז זיבן, ווייל ס'איז שווערער?

"שאלה שם צעות, און נישט אין שבע אחרונות." אזוי זעט אויס.

"איין שבע קען מען נישט. דריי..." ס'מאכט סענס.

אה, ס'איז דא צוויי גרסאות. ס'איז דא א גרסא אין די רמב"ם, **"ובאלו השבע בלבד עוברות ומניקות מתענות"**. ס'איז דא א גרסא אז די פריערדיגע דריי איז פארקערט, נאך נישט די עוברות ומניקות, נאר ביי די זיבן. יענער האט געהאלטן סתם אז די זיבן איז ווען ס'ווערט מער הארב. אקעי. ס'איז אן אמת, פשטות וואלט געדארפט זיין אזוי, אבער דארט איז די גרסא, ס'איז געבויעט אויף די גמרא'ס און ברייתא'ס וואס די גמרא פארענטפערט.

"אבל שאר תעניות, אלו כשאר תעניות שאין עוברות ומניקות מתענות". זאגט דער רמב"ם, **"אף על פי שאינן מתענות, אין להן רחמנות על עצמן"**. דארף האבן כח פאר די קינדער, איז ס'איז נישט פשט אז זיי זענען אינגאנצן מופקר פון זיין א חלק פון די צרות הציבור. **"אין מתעננין עצמן בתפנוקים"**, זיי טארן זיך נישט מתענן זיין מיט גוטע עסן, מיט גוטע זאכן, **"אלא אוכלות ושותות כדי קיום הולד"**, זיי מעגן עסן גענוג וויפיל ס'פעלט אויס צו האלטן דאס קינד.

אינטערעסאנט, ער האט נישט אנגעהויבן קיין קלארע גדרים, אבער מ'זאגט אז אפילו איינער וואס קען נישט פאסטן ווייל ער האט נישט קיין כח, אבער מ'מיינט נישט אז יעצט קען ער מאכן גרויסע סעודות. ניין, ס'איז דא עפעס אן ענין נאך.

הלכה ד — אנשי משמר ואנשי בית אב ביי זיבן תעניות

וואס טוט זיך מיט די אנשי משמר? לאמיר נאכנישט פארגעסן פון זיי. בשבע תעניות אלו איז נאך הארבער. די הארבקייט דא איז אז די אנשי משמר, פריער האבן מיר געזאגט אז זיי זאלן נאר פאסטן א חלק טאג, אבער דעמאלטס איז **"מתענין ומשלימין"**, זיי פאסטן א גאנצן טאג.

ביי אנשי בית אב, היות זיי ארבעטן אין בית המקדש, דארפן זיי נישט פאסטן א גאנצן טאג, אבער כאטשיג **"מקצת היום"** פאסטן זיי אויך, **"ולא משלימין"**, זיי דארפן נישט משלים זיין.

דיגרעסיע: מחלוקת פוסקים וועגן ליל טבילה

איך זע אז אין שולחן ערוך איז דא א מחלוקת צווישן די פוסקים צו מ'גייט אין מקוה בכלל, צו ס'איז דא ענין **מצות עונה**. שולחן ערוך זאגט אז ליל טבילה איז מען יא משמש מטתו אפילו בימי רעבון, און דער מגן אברהם זאגט אפילו נישט בליל טבילה. אקעי, מ'זאל טון וואס מ'קען. יא, מ'זאל פראבירן צו זיין אין די זעלבע צייט. שוין, אמן.

ענין ממעטין בשאלת שלום – תלמידי חכמים כנוזפים למקום

וממעטין בשאלת שלום בין אדם לחבירו, מ'פרעגט ווייניגער, מ'שמועסט נישט קיין שיחת חולין, מ'באגרייט נישט קיין מענטשן. **ותלמידי חכמים לא ישאלו שלום. תלמידי חכמים**, סתם בין אדם לחבירו זאל מען גריסן, אבער נישט מאכן קיין לאנגע שיינע קאנווערסעישאנס. **תלמידי חכמים** וואס ווייסן דאך פארוואס, זיי ווייסן פארוואס, זיי פארשטייען די סיטואציע, זיי גייען נישט ווערן סענסיטיוו, **לא ישאלו שלום**, זיי האבן בכלל נישט זיך באגרייט, און זיי זאלן זיך דרייען **כנוזפים וכנוזים למקום**.

דיסקוסיע: פארוואס תלמידי חכמים הארבער?

Speaker 2:

ס'איז זייער אינטערעסאנט, מ'זעט דא אז די **תלמידי חכמים** דארפן האבן אחריות אויף די ציבור מער ווי יעדער איינער, סיי זיי הייבן אן און סיי אז זיי זענען הארבער, און זיי דארפן נאך גיין **כנוזפים וכנוזים למקום**, ווייל ס'איז זייער תפקיד צו ברענגען שפע מיט זייער זכות, מיט זייער תורה.

Speaker 1:

איך האב געמיינט אז די מציאות איז אז דאס איז א מצב פון **נזופים למקום**. דער אייבערשטער שיקט נישט קיין רעגן, פשט איז זיי זענען צוקריגט מיט אים, רייט? זיי זענען עפעס דא צוקריגט. נאר וואס? א פשוט'ער מענטש פארשטייט זיך נישט, ער פארשטייט נישט. און חוץ דעם וועט ער ווערן בעצבות. דער **תלמיד חכם** ווייסט וויאזוי צו זיין **נזוף למקום** אן ווערן בעצבות. דאס איז דער סוד. אויב מ'וועט ווערן בעצבות איז נישט קיין וועג. איז ממילא פירט ער זיך ערנסט.

Speaker 2:

וואס דו האסט געזאגט איז אויך אמת, מסתמא ווייל ער איז responsible אביסל.

Speaker 1:

יא.

ענין עם הארץ שנתן להם שלום

ועם הארץ שנתן להם שלום, א **עם הארץ** וואס האט באגרייט א **תלמיד חכם**, און ער גייט ווערן... ער ברענגט אז דער רמב"ם אין פירוש המשניות זאגט, **עם הארץ** מיינט איינער וואס האט דרך ארץ אבער נישט תורה. ער איז א וואוילער מענטש, נישט א שלעכטער מענטש. סאו ער גייט ווערן זייער סענסיטיוו, ווייל ער ווייסט דאך נישט דאס וואס די **תלמידי חכמים** זענען יעצט **כנוזפים**. איז **מחזירין לו**, זאל מען אים ענטפערן, אבער ס'איז גענוג אויף יוצא צו זיין **בשפה רפה**. ס'איז גענוג אז דו טוסט עס **בשפה רפה ובכובד ראש**. נישט קלאפ אריין מיט אים א היי-פיוו, נאר אזא... דאס הייסט, ער זאל פארשטיין אז מצד אחד איז א טרויעריגע טאג, מ'איז אים גוער, ער זאגט אז מ'איז אים נישט גוער, אבער ער ענטפערט אים אביסל רואיגער ווי נארמאל. דאס איז דער סוד. יא, זייער גוט.

חידוש: תלמיד חכם בדרך כלל טאר נישט ענטפערן בשפה רפה

פון דא זעט מען אז א **תלמיד חכם** בדרך כלל טאר נישט ענטפערן **בשפה רפה ובכובד ראש**, נאר ווען ס'איז א תענית, דעמאלטס איז דא א היתר אויף דעם. זיי האבן שוין געלערנט הלכות דעות, דאס אז ס'דארף זיין א דרך המצוה. ניין, זיי האבן געלערנט לגבי א **תלמיד חכם**, אז מצד אחד וועט ער ווערן מערב עם הציבור, אבער אויך נישט צופיל. **לא יתרחק הרבה**. דער שיעור, פון דעם דארף מען די דעת פון א **תלמיד חכם** צו וויסן די שיעור.

ענין תעניות היחידים – תלמידי חכמים נאך די 13 תעניות

יא, **ונועלים את החנויות**. אויכעט, מ'פארשפארט די געשעפטן. אבער ביי שני... א גאנצן טאג איז די געשעפט פארשפארט. הייסט, פריער האט מען שוין געלערנט אז מען טאר נישט ארבעט. פריער האבן זיי אויך געלערנט **וכל העם נכנסין לבית הכנסיות מתפללים וזועקים ומתחננים**. הייסט, מ'האט אויך געלערנט אז מען טאר **אסור במלאכה**.

ס'קען זיין אז דא אלע וואס **החנויות** מיינט אפילו די פרויען ארבעטן נישט, אדער כדומה, אפילו גוים, אפילו אזא זאך, די געשעפט זאל נישט זיין אפן. איך מיינ אז **חנויות** איז נישט די זעלבע זאך ווי **מלאכה**. **חנויות** איז דארט וואו ס'ליגט די עסן וואס מ'גייט קויפן פאר היינט. ס'איז עפעס... ווייל דו זעסט דאך, **ובשני מטיין לעת ערב ופותחין**, מ'עפנט פארנאכטס, דארף מען דאך עסן אויפצופאסטן. די **חנויות** פארקויפט, מ'האט געלערנט וואס פארקויפט א **חנויות** אין הלכות יום טוב, **תבלינים**, עפעס אזעלכע זאכן וואס די **חנויות** פארקויפט. איז דאס טוט מען.

אבער מ'טוט עס נישט פאר הסיון וועגן מתן, מ'רוקט אראפ אביסל די געייטס פון די סטאר. אזוי ווי חול המועד האבן אונז אויך געט אזא זאך, מ'עפנט נישט אויף די סטאר פולי. זאל מען זען אז ס'איז א שינוי, **פותחים את החנות**, זאל מען האבן וואס צו קויפן צו עסן. אבער **בחמישי, פותחים כל היום מפני כבוד שבת**, עפנט מען יא די געהעריגע בילד קויפן פון כבוד שבת.

פון אים יש לחנות שני פתחים, פותח אחד ונועל אחד. ס'טייטש אפילו **בחמישי**. יא. לכאורה. אויב מ'קען מאכן א את שני... ס'איז דא א געסערע פתחים. **איצטבא** מיינט א, זאגט ער, ס'מיינט א בענקל, און זיי האבן געלערנט די זעלבע הלכה אין כלל חול המועד. **איצטבא** מיינט א בענטש, עפעס א בנין, עפעס א שטיקל הפסק. יא, עפעס וואס מ'זעט שטארק פון די ווייטנס אז ס'איז דא אן אפענע סטאר. דעמאלטס, **אם יש לחנות איצטבא לפנייה, פותח כדרכו בחמישי ואינו חושש**, מעג ער עפענען ביידע טירן. רייט, ווייל ס'איז עניוועיס מער אזוי בצינה, ס'איז א באהאלטענע סטאר. יא.

ענין ממעטין במשא ומתן – די דריטע שטופע

וואס טוט זיך פאר'ן חתן'ס גאלפן? זיבן פערניתיים. ס'האט גארנישט געהאלפן. וואס טוט מען? אבער יא לא ולא נענו. מ'געבט נאך נישט אויף. ערקלערט מען די דריי וואכן. א בויקאט. אזא בויקאט. ניין, מ'ערקלערט אזא... ס'איז די גרעסערע צער, און ס'איז די הלכות אבילות.

ממעטין במשא ומתן, מ'טוט ווייניגער געשעפטן. **ובבנין של שמחה**, מ'בויט נישט א **בנין של שמחה**. איך מיינ אין אנדערע הלכות שטייט **בנין של שמחה** מיינט למשל בויען א חופה פאר א חתן וכדומה. אה, ניין, דער רמב"ם האט גלייך געזאגט **כגון ציור**, אויסמאלן, פעינטן שיינע הויז, אויסמאלן שיינע זאכן אויפן הויז, אדער **וקיעור** מיינט אויך אויסקראצן אין די האלץ אדער אין די... שיינע קריצן. **ובנטיעה של שמחה, כגון מיני הדס ומיני אהלים**, מ'פלאנצט נישט איין קיין בשמים, בלומען, יא.

וממעטין בארוסין ונישואין, אלא אם כן לא קיים מצות פריה ורבייה. אויב איינער האט נאכנישט מקיים געווען **מצות פריה ורבייה**, האט ער דאך אויף זיך די מצוה, מעג ער יא. יא. מ'זעט דא אז מ'מעג נאר טון עסענשעל זאכן, יא? **ממעטין במשא ומתן**. ס'איז אזא בחינה. שוין.

ענין אסור תשמיש המטה בימי רעבון

זאגט דער רמב"ם, **וכל מי שקיים מצות פריה ורבייה**, נישט נאר טאר מען נישט טרעפן יעצט א שידוך, נאר מ'טאר אויך נישט וואוינען מיט די ווייב. נישט נאר **אסור בתשמיש המטה** איז נאר די זיבן טעג. דא איז פון דעמאלטס ביז מ'גייט געהאלפן ווערן, חדשים אמאל, עפעס גייט דויערן, איז **אסור לו לשמש מטתו בימי רעבון**. איינער האט נאכנישט מקיים געווען **מצות פריה ורבייה**, קען מען נישט מבטל זיין א מצוה, אבער איינער וואס האט שוין מקיים געווען, ער האט נאר יעצט די חיוב דרבנן פון **לערב אל תנח ידך**, אדער די מצוה פון **עונה**, יא, דאס איז מען יא, **אסור לו לשמש מטתו בימי רעבון**. איך מיינ די גמרא זאגט אז ס'זאל נישט זיין אז אלע אידן זענען בצער און ער איז אין זיין פרייד.

זאגט דער רמב"ם ווייטער, **כל אלו ההלכות שלמדנו עד עתה שהסדר מתי ירדו גשמים וכדומה, במדבר המורים בארץ ישראל וכל הדומה לה, די לענדער ארום ארץ ישראל. אבל מקומות שעונות הגשמים שלהם קודם שבעה במרחשון או אחר זמן זה, פלעצער וואס די סיוען איז אנדערש, דעמאלטס דארף מען מאכן די זאכן לויט יענע סיוענס. כשהגיע זמנם ולא ירדו גשמים, היחידים מתעניין שני וחמישי ושני, און נאכדעם וועט עס ווערן די תלמידי חכמים, נאכדעם וועט זיין די שלוש, און נאך שבע. ומפסיקין בראשי חדשים ובחנוכה ובפורים. דאס הייסט, מ'סטאפט אזוי ווי... ער האט נישט געזאגט די הלכה פריער, אבער איך מיינן ער האט געזאגט בהלכות. חנוכה האט ער נישט דערמאנט, ער האט געזאגט ראש חודש און פורים. ווייל מ'האט שוין געהאט... חנוכה איז נאך געווען אין די צייטן פון די צווייטע דריי, אדער די זיבן. ושוהין אחר כן כמו שבעה ימים, דאס הייסט, זיי ווארטן זיבן טעג נאכדעם וואס די ערשטע דריי תעניות, אם לא ירדו גשמים, בית דין גוזרין על הציבור שלש עשרה תעניות. אזוי ווי מיר האבן געזען פריער, אז דא דריי תעניות איז דא אין חודש כסלו. זאגט ער, אויב ס'הייבט זיך אן אנדערש, וועסטו אננעמען די גאנצע סדר לויט די סדר פון דיין פלאץ.**

און מ'זעט דא אויך אז **בית דין**, דא מיינט נישט די בית דין הגדול אזוי ווי וואס דו האסט געמיינט געווען,

תעניות בחוצה לארץ – החילוק בין ארץ ישראל לחוצה לארץ

וואס דו זעסט אז ס'איז אין אנדערע מקומות רחוקים.

שוין, זאגט דער רמב"ם ווייטער, **"כל תענית שגוזרין על הצבור בחוצה לארץ, אוכלין בו בלילה".** די אלע תעניות פון חוצה לארץ, **"אוכלין בו בלילה".** די חומרות וואס מיר האבן געלערנט אז דא ווען מבעוד יום טאר מען שוין נישט עסן, אין ארץ ישראל ביי די זיבן, ביי די דריי און זיבן, אדער נאר ביי די זיבן? איך מיינן אז ס'איז שוין ביי די צווייטע, ניין? אה, ביי די צווייטע איז געשטאנען בלילה, און נאכדעם איז געשטאנען אפילו מבעוד יום נאכן עסן. אקעי.

יא, **"אוכלין בו בלילה. ודינו כשאר תענית".** פארוואס? **"שארין גוזרין על הצבור תענית כעין צום יום הכפורים"**, דאס אז מ'דארף מפסיק זיין מבעוד יום איז א ספעשל חומרא נאר פאר ארץ ישראל, **"ובגלל המטר".** נאר אין ארץ ישראל טוט מען עס, נאר ביי גזירת גשמים.

דער טעם פון די חומרא בארץ ישראל

פארוואס איז דער ענין? ער זאגט, ווייל דאס האט צוטון מיט די פרשת "והיה אם שמוע". די עיקר הבטחת התורה איז, אין ארץ ישראל וועט קומען **"מטר ארצכם בעתו"**. איז אויף דעם קומט דאס בפרט ממש אזוי ווי יום כיפור, די עקזעקוטע תעניות.

סתם א צרה... **"ארצכם"** מיינט ארץ ישראל, יא, אוודאי, **"ארצכם"** פון די תורה. סתם א צרה דארף מען תשובה טון, אוודאי, אבער ס'איז נישט די לעוועל פון תענית ציבור, דאס הייסט נישט תענית ציבור.

און אויך טוט מען עס נאר ביי **"אותן י"ח תעניות שהן שלש ראשונות ושבע אחריהן ושבע אחריהן"**, נישט די ערשטע דריי און נישט די לעצטע וואס די יחידים וועלן ממשיך זיין.

סיכום פרק ג' – סדר התקופה וזמני התענית

"עד כאן פרק ג'", וואס מיר האבן געלערנט די סדר התקופה, די תקופה פון חשוון בעיסיקלי ביז ניסן, וואס דעמאלטס אויב ס'רעגנט נישט מאכט מען די גאנצע סדר, די תעניות וואס האט צוטון מיט די זמנים. זייער גוט, די זמני התענית, די ווינטער.

די תקופה פון ווינטער און די מסכתא פון תענית

ס'איז געווען אינטערעסאנט, אונז האבן געלערנט אויך, ס'איז נישט דא קיין יום טוב אין די תורה אין די תקופה, רייט? אין די תורה איז דא יום טובים... ניסן און נאכדעם חודש השביעי תשרי. אינצווישן תשרי און ניסן איז נישטא קיין יום טוב מדאורייתא, נאר חנוכה, פורים, ראש חודש וואס אונז זעען דא.

און נאכדעם, פאסטן. פאסטן, אבער זייער אינטערעסאנט. דאס הייסט, דא זעסטו אויך אז ס'איז דא א שיעור וויפיל מ'קען פאסטן. פאסטן בעצם, יעצט איז דאך די גרעסטע זמן צרה, וואלט מען געדארפט זיכער פאסטן. ניין, מ'פאסט שוין מער נישט, דער ציבור פאסט שוין מער נישט.

אבער **תלמידי חכמים, תלמידי חכמים חוזרים לבדם ומתעניין חמישי ושני וחמישי עד שיצא ניסן של תקופה. חמישי מיינט ווייל מ'האט דאך געענדיגט בשני, די לעצטע זיבעטע תענית איז דאך געווען שני. איז דער תלמיד חכם, ער פאסט ווייטער. וואו, סאו דער תלמיד חכם פאסט אפ א גאנצע... עד שיצא ניסן של תקופה, ביז ס'ווערט די תקופה פון חודש ניסן. אבל לא הציבור. פארוואס? שאין גוזרין על הציבור בשביל גשמים שלא ירדו יותר משלש עשרה תעניות. אויפ'ן ציבור קען מען נישט לייגן מער ווי דרייצן תעניות. פשוט ווייל מ'קען נישט, דער ציבור קען עס דערנאך נישט דערהייבן. אבער לכאורה וועט דאך אויב מ'קען עס יא דערהייבן.**

חומרת תעניות היחידים

זאגט דער רמב"ם ווייטער, וואס איז די הלכה ווען די **תלמידי חכמים** זענען ממשיך מיט זייערע תעניות? ווי הארב זענען יענע תעניות? זאגט דער רמב"ם אזוי, **כשמתעניין היחידים, ווען די יחידים, די תלמידי חכמים, זענען מתענה עד שיצא ניסן, מותרים לאכול בלילה, מעגן זיי יא עסן ביינאכט, ומותרים בעשיית מלאכה, זענען זיי יא מותר צו טון מלאכה, וברחיצה, וואס מ'האט געלערנט מ'טאר נישט טון אין די צווייטע זיבן און ווייטער, וברחיצה וסיכה ותשמיש ונעילת הסנדל, כשאר כל התעניות שאין אסור בהן אלא אכילה ושתייה. מען זעט פון דא אז אלע אנדערע תעניות איז נישט אסור רחיצה. איך מיינן אז נאר די פוסקים שמועסן געוויסע תעניות וואס איז פשוט אין די רחיצה.**

ומפסיקין על ראשי חדשים ועל פורים. אבער אויף ראש חודש און פורים, דעמאלטס סטאפט מען די תענית. דאס איז די פורים תקופה, מען האלט שוין ביי פורים. אפילו אויב ס'איז מאנטאג דאנערשטאג, פרייט מען זיך יא. איך מיינן, ער פאסט נישט אויף פורים. ס'איז געפאלן פורים אין א דאנערשטאג, אין אזא סארט יאר, מאכט ער עניוועי אזא פורים, ער פאסט נישט אויף פורים. שוין.

ענין "ניסן של תקופה" – ביז ווען פאסטן די יחידים?

וואס איז נאך ניסן? זאגט דער רמב"ם, **יצא ניסן של תקופה.** דאס איז דא תקופה של ניסן? ניין, ער איז מסביר. ס'איז דא א ניסן פון די לבנה וואס אונז מאכן לויט די לוח אדער לויט קידוש החודש. ס'האט נישט מיט די תקופה. אבער די תקופה של תקופה מיינט א חודש נאך די עכטע תקופה. **והוא כשתגיע השמש לתחילת מזל שור.** זיי געדענקען, זיי האבן געלערנט פון די חודש החודש, רייט? תקופת ניסן איז ווען די זון גייט אריין אין מזל טלה. יעצט, נאך א גאנצע חודש דערפון, דרייסיג דעגריס אמת'דיג, נישט דרייסיג טעג, אבער נאך דרייסיג דעגריס פון דעם קומט עס אן צו מזל שור. דאס הייסט **ניסן של תקופה**, די בחינה פון ניסן פון די תקופה, נישט פון די יאר. די יאר קען זיין פארדעם, מ'האט געלערנט. תקופת ניסן קען אויסקומען צוויי וואכן פאר און נאך ניסן, וואסעווער, ווענדט זיך לויט די איבער יארן, אזעלכע זאכן.

דער רעגן גייט דאך מיט דער תקופה, דאס איז דאך די זאך. ממילא רעכנט מען זיך מיט די ראש חודש טעריטאריע. ס'איז פשוט, אבער רייט? מ'רעכנט זיך מיט די זאכן, ווייל דער רעגן גייט נישט מיט די... אזוי ווי מיר האבן געלערנט אין די פריערדיגע פרק, אז ווען ס'איז שוין דורכגעגאנגען די צייט, אז ס'קען שוין נישט רעגענען, אדער די תבואה וועט שוין עניוועי נישט וואקסן יעצט, **שארין הגשמים בזמן הזה אלא סימן קללה.** אויב ס'רעגנט יעצט נאכדעם, איז עס נעבעך א סימן קללה. אה, איך האב עס געדארפט, דו האסט מיר נישט געגעבן, יעצט געסטו מיר רעגן. **אבל ירדו כל עיקר מתחלת השנה.**

ענין מקומות שעונות הגשמים שלהם שונה

אבער וואס איז יא דא, כאילו מדאורייתא לויט דיר, איך מיין נישט, דער רמב"ם האט געזאגט אז ס'איז געבויט אויף דיר "**וצר הצורר אתכם**", איז דא תעניות. תעניות איז די מסכתא פון די ווינטער. ווער ס'וויל וויסן וועלכע מסכתא איז יומא צו לערנען א גאנץ ווינטער, מסכת תענית. עד כאן פרק ג'.